

2016 році (як, власне у попередні роки (1991–2015 р.р. [4, с. 100–111] та у 2017 р. [5, с. 2–3]) через зловживання впливом та вчинення інших корупційних проявів у роботі тих чи інших служб та посадових осіб УВП засудженими було допущено 298 злочинів (2015 р. – 458), у тому числі ті, що мають пряме відношення до корупційної злочинності персоналу установ виконання покарань.

Література:

1. Кримінологія : підручник / за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкина. Харків : Право, 2014. 440 с.
2. Запобігання злочинності (теорія і практика) : навч. посібн. / Голіна В. В. – Харків : Нац. юрид. акад. України, 2011. 120 с.
3. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика: [У 3 кн.]. Кн. 1 Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки / А. П. Закалюк. Київ : видавн. дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
4. Дані про Державну кримінально-виконавчу службу України за 2017 рік [Електронний ресурс] // Міністерство юстиції : сайт. Київ, 2017. Режим доступу: <https://minjust.gov.ua>. Назва з екрану.
5. Про діяльність підрозділів охорони, нагляду та пожежної безпеки установ виконання покарань у 2017 році : інформ. бюл. Київ : Міністерство юстиції України, 2018. 39 с.

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ НЕВИКОНАННЯМ РІШЕННЯ СУДУ В РАМКАХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Льїна О. В.

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри кримінально-правової політики та кримінального права

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Пучко А. В.

студентка II курсу денної форми навчання

Інституту права

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

11 вересня 1997 р. Україна приєдналась до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (далі – ЄКПЛ, Європейська

конвенція). Із цього моменту громадяни України отримали право на звернення зі скаргами про порушення своїх прав та основоположних свобод про Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ).

Згідно останніх показників Україна вже не є країною, проти якої найбільше скарг у Європейському суді з прав людини. Дану статистику повідомив у Страсбурзі президент суду Гвідо Раймонді: «станом на 1 січня 2018 р. на розгляді ЄСПЛ перебувало приблизно 7100 скарг, що є четвертим показником серед країн-членів Ради Європи. В першій трійці – Туреччина (7500), Росія (7750) та Румунія (9900). Як відомо, рік тому Україна була на першому місці за цим показником, тоді на розгляді Суду перебувало понад 18 тисяч скарг проти неї. Втім таке різке зменшення пов'язане із безпрецедентним рішенням «Бурмич та інші проти України», за яким ЄСПЛ викреслив зі свого реєстру понад 12 тисяч скарг на Україну про системне невиконання рішень національних судів, передавши їх розгляд у Комітет міністрів» [1]. Але повідомлення про зменшення кількості скарг до ЄСПЛ у зв'язку із вилученням скарг про невиконання рішень судів в Україні лише кількісно зменшують показники щодо кількості скарг, насправді ж кількість справ відносно України у ЄСПЛ лише зростає.

Наведені показники свідчать про те, що невиконання рішень суду в Україні стала масштабною проблемою. Це тягне за собою зневіру суспільства у дієвості судових рішень, неефективність судової системи та підвищення рівня злочинності. Означені проблеми потребують негайного вирішення як на теоретичному, так і правозастосовному рівні.

Виконання рішення суду є невід'ємною частиною права на справедливий суд. Як зазначають дослідники, «правосуддя визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення у правах. Судове рішення за своєю суттю охороняє права, свободи та законні інтереси громадян і є завершальною стадією судового провадження. У резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи 1787 (2011) від 26 січня 2011 р. відзначається існування основних системних недоліків, які викликають велику кількість повторюваних висновків щодо порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, що серйозно підривають верховенство права. Щодо України ці проблеми пов'язані, зокрема, із хронічним невиконанням рішень національних судів» [2]. Фактично науковці констатують проблематику та статистику, яку було проголошено у Страсбурзі. Окрім того, у наукових джерелах пропонуються різні підходи до вирішення піднятих питань.

Щодо українських реалій, автори зазначають, що у період січень-грудень 2016 р. за ст. 382 КК України обліковано 3609 кримінальних правопорушень. За період січень-грудень 2017 р. – 3283 правопо-

рушень. За період січень-жовтень 2018 р. – 3471. При чому у 2016 р. тільки 61 провадження направлено до суду, у 2017 р. – 27, у 2018 р. – 58 і з загальної кількості проваджень у 2016 р. у 3545 на кінець звітного періоду рішення не було прийнято, у 2017 р. – у 3251 провадженнях, у 2018 р. – у 3400 провадженнях [3]. Інші науковці приводять у своїх працях дані Державної судової адміністрації України і зазначають, що «протягом 2017 р. за вчинення злочину, передбаченого ч. 1-3 ст. 382 КК України засуджено 44 особи, за 2016 р. – 69 осіб, 2015 р. – 88 осіб, 2014 р. – 160 осіб, 2013 р. – 143 особи, 2012 р. – 1581 особа...» [4, с. 68]. Наведена статистика не враховує, що в рамках апеляційного та касаційного оскарження кількість засуджених осіб зменшилась і реально до відповідальності за невиконання судових рішень було притягнуто невелику кількість осіб порівняно із кількістю звернень за даним фактом. Кількісні показники засуджених начебто не говорять про масштабність проблеми невиконання судових рішень в Україні. Водночас правоохоронні органи не поспішають порушувати справи за вказаними статтями КК України [5, с. 104], що робить злочинність із невиконання судових рішень латентною.

Окрім того, необхідно враховувати, що «невиконання судових рішень є потужним інформаційним фактором відтворення загальної злочинності. Масовість цих форм злочинної активності формує сигнальну систему, так чи інакше спрямовану на деструкцію державного механізму, правової системи в цілому» [6, с. 120].

Як визначають автори, «на особливу увагу в цьому аспекті заслуговує та обставина, що в Україні поряд з рішеннями національних судів не виконуються також рішення ЄСПЛ, а також той факт, що рішення судів поряд з пересічними громадянами не виконують і посадові особи органів державної влади» [7]. І на даний час ситуація не змінилася. Як у 2015 р. науковці зазначали, що «Україна займає одне з перших місць у порушенні прав людини, підтвердженням сказаному є та кількість справ, в яких встановлено невиконання Україною норм ЄКПЛ» [8, с. 5], так і зараз цей факт залишається.

Якщо співвіднести кількість звернень до правоохоронних органів і кількість засуджених осіб за даним складом кримінального правопорушення становиться очевидним той факт, що вчинено більше кримінальних правопорушень, пов'язаних із невиконанням судових рішень аніж притягнуто осіб за вчинення цих кримінальних правопорушень. Як зазначають науковці, «без виконання судових рішень реформа судової гілки влади не буде успішною, а українці не матимуть гарантій верховенства права. Проблема невиконання судових рішень ставить під сумнів усю судову реформу та гарантії верховенства права в Україні» [4, с. 69].

Література:

1. Центр інформації про права людини. URL: https://humanrights.org.ua/material/ukrajina_vzhe_ne_lider_za_kilkistju_skarg_proti_neji_u_jespl_aktualna_statistika_vid_jevrosudu_ta_minjiustu (дата звернення: 11.07.2019).
2. Лутич У. Виконання судових рішень як складова права на справедливий суд. URL: https://www.academia.edu/28703406/%D0%92%D0%98%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%D0%A1%D0%A3%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A5_%D0%A0%D0%86%D0%A8%D0%95%D0%9D%D0%AC_%D0%AF%D0%9A_%D0%A1%D0%9A%D0%9B%D0%90%D0%94%D0%9E%D0%92%D0%90_%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%90_%D0%9D%D0%90_%D0%A1%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%95%D0%94%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%98%D0%99_%D0%A1%D0%A3%D0%94 (дата звернення: 11.07.2019).
3. Слободян Б. Невиконання судового рішення – норма життя чи стаття КК України? URL: https://equity.law/images/publication/news_name/22.pdf (дата звернення: 11.07.2019).
4. Чорна О.В. Суб'єкт злочинів, пов'язаних із невиконанням рішень суду у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 2. Том 2. С. 68–72.
5. Горбачова І.М. Деякі аспекти кваліфікації невиконання судового рішення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 2. С. 104–107.
6. Лагода К. О. Типологія осіб, які вчиняють невиконання судових рішень (ст. 382 КК України). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2014. Вип. 11 (2). С. 120–123.
7. Кримінальна відповідальність за невиконання рішення суду. URL: https://protocol.ua/ru/kriminalna_vidpovidalnist_za_nevikonannya_rishennya_sudu/ (дата звернення: 11.07.2019).
8. Сорока О.О. Реалізація практики Європейського суду з прав людини у кримінальному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2015. 254 с.